

- *Сприйняття вітчизняної науки та науковців у суспільній свідомості (доповідач — доктор соціологічних наук Т.О. Петрушина)*
- *Про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту демографії і соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України (доповідач — член-кореспондент НАН України А.І. Даниленко)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — член-кореспондент НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 24 грудня 2014 року

Перед початком засідання президент НАН України академік Б.Є. Патон вручив державні нагороди провідним працівникам Національної академії наук України, побажав їм здоров'я та подальших успіхів.

* * *

Далі Президія НАН України заслухала наукову доповідь завідувача відділу Інституту соціології НАН України **Тетяни Олегівни Петрушиної** на тему «**Сприйняття вітчизняної науки та науковців у суспільній свідомості**» (докладніше див. с. 29).

Інститут соціології НАН України в 1998, 2003 і 2008 рр. провів низку масових і експертних опитувань щодо суспільного сприйняття української науки, за результатами яких було з'ясовано громадську думку стосовно стану та перспектив української академічної науки, визначено міру поінформованості населення про діяльність науковців, з'ясовано оцінку населенням стану розвитку освіти, простежено зміни в оцінках престижу професії вченого. У 2014 р. Інститут започаткував проведення соціологічного моніторингу «Роль науки в модернізації українського суспільства» з метою з'ясування ролі науки, зокрема академічної, в сучасному українському суспільстві, соціального потенціалу її розвитку та участі в процесах модернізації економіки і суспільства. За результатами моніторингу планується підготувати розгорнуту аналітичну доповідь, серію публікацій «Сучасна українська наука в соціологічному вимірі» та інші аналітичні матеріали.

У поточному році розроблено інструментарій і проведено масове опитування щодо ролі науки в сучасному українському суспільстві, за результатами якого здійснено оцінку ставлення населення до вітчизняної науки за чотирма показниками:

- 1) рівень довіри до вчених;
- 2) уявлення про можливість/неможливість розвитку Української держави без розвитку вітчизняної науки;
- 3) ставлення до вибору професії вченого;
- 4) авторитетність вітчизняних учених серед українських громадян.

Використані в дослідженні індикатори засвідчили високий загальний рівень професійного авторитету і соціального капіталу українських учених, наявність суспільного запиту на розвиток вітчизняної науки. Разом з тим, результати соціологічних досліджень вказують на те, що населення недостатньо обізнане зі станом справ у науковій сфері країни, зокрема з науковими досягненнями НАН України. Отже, слід посилити роботу з усебічного і своєчасного інформування громадян про проблеми та перспективи розвитку науки і техніки в Україні, наукові досягнення й здобутки установ і провідних учених Академії, їх внесок у вирішення нагальних для держави і суспільства проблем.

В обговоренні доповіді взяли участь академіки НАН України Б.Є. Патон і Е.М. Лібанова. У виступах ішлося про важливість моніторингового дослідження «Роль науки в модернізації українського суспільства», започаткованого Інститутом соціології НАН України. Президія НАН України зазначила, що всім відділенням та інститутам Академії потрібно активніше використовувати ЗМІ, особливо телебачення та інтернет-простір (у тому числі соціальні мережі), для інформування громадськості про найвагоміші вітчизняні й зарубіжні наукові досягнення та розробки, працювати над формуванням позитивного іміджу НАН України, обґрунтовано протидіяти спробам дискредитації ролі науки в розвитку суспільства і держави.

* * *

Потім учасники засідання заслухали доповідь заступника академіка-секретаря Відділення економіки НАН України, голови комісії з комплексної перевірки наукової та науково-організаційної діяльності Інсти-

Виступ доктора соціологічних наук
Т.О. Петрушиної

Виступ члена-кореспондента НАН України
А.І. Даниленка

туту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України у 2009–2013 рр. члена-кореспондента НАН України **Анатолія Івановича Даниленка** про наукову та науково-організаційну діяльність Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України.

У доповіді було підкреслено, що за 12 років свого існування Інститут сформувався як потужна академічна установа, чітко визначивши своє місце і посівши провідні позиції у вітчизняній соціально-економічній та демографічній науці. Фундаментальні й прикладні наукові

дослідження установи спрямовано на вивчення проблем народонаселення, моделювання новітніх тенденцій і створення науково обґрунтованих прогнозів соціально-демографічного розвитку окремих регіонів та країни загалом, розроблення концепції соціальної політики, побудованої на пріоритетності людського розвитку.

За звітний період в Інституті проведено дослідження з 30 відомчих тем, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів НАН України, а також 9 науково-дослідних робіт у рамках програмно-цільової та конкурсної тематики НАН України, 26 конкурсних тем, фінансованих центральними органами виконавчої влади, та 3 теми на замовлення іноземних організацій.

Зокрема, в Інституті вперше розроблено типологізацію людського розвитку з урахуванням його збалансованості за окремими аспектами та запропоновано типологію за регіонами України. На основі створеної системи показників виявлено специфіку людського розвитку залежно від місцевості проживання. Запропоновано методологічні підходи до дослідження соціального капіталу і розвитку громадянського суспільства як компоненти людського розвитку, встановлено зв'язок ступеня довіри населення до суспільних інститутів з параметрами регіонального індексу людського розвитку. Створено оригінальну методологію оцінювання довгострокових наслідків зовнішніх трудових міграцій, яка дає змогу виявити вплив сучасної міграційної ситуації на довгострокові тенденції демографічного розвитку, ринку праці, рівня життя населення. Визначено проблемне поле сучасного соціального розвитку в Україні. Доведено, що невід'ємною характеристикою сучасного українського суспільства є значна диференціація, спричинена насамперед нерівномірністю розподілу доходів і їх тягінням до крайніх полюсів. Обґрунтовано мету, основні завдання та шляхи впровадження соціальних інновацій в Україні.

Інститут тісно співпрацює з органами державної влади у розробленні численних зако-

нодавчих і нормативних актів, концепцій, програм. За звітний період до владних структур подано понад 800 документів щодо актуальних соціально-економічних та демографічних проблем українського суспільства.

Інститут є загально визнаним центром наукової думки та координації досліджень у галузі демографії і соціальної економіки не лише в Україні, а й за кордоном. Плідне співробітництво на постійній основі налагоджено з такими міжнародними організаціями, як Програма розвитку ООН в Україні (UNDP), Фонд народонаселення ООН (UNFPA), Світовий банк, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Міжнародна організація праці, Агентство США з міжнародного розвитку, TACIS, Європейська комісія, Всесвітня організація охорони здоров'я та ін. Разом із багатьма провідними зарубіжними науковими центрами виконуються спільні дослідницькі проекти, проводиться обмін спеціалістами, досвідом теоретичних і прикладних досліджень, організовується навчання і стажування співробітників установи.

Нині до структури Інституту входять 9 наукових і 6 функціональних відділів. Загальна кількість працівників станом на 2013 р. — 131 особа, в тому числі 102 наукові співробітники, із них — 1 академік НАН України, 14 докторів та 40 кандидатів наук (серед них 21 — віком до 35 років). За звітний період захищено 4 докторські і 18 кандидатських дисертацій. Середній вік докторів наук — 56, кандидатів наук — 40 років. Частка позабюджетного фінансування становила в середньому 17,4% від загального обсягу фінансування установи. Протягом 2009—2013 рр. видано 24 монографії, 20 підручників, довідників, брошур, опубліковано 512 статей, з них 99 — у закордонних виданнях. В Інституті видається журнал «Демографія та соціальна економіка».

Загалом Президія НАН України позитивно оцінила наукову і науково-організаційну діяльність Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України у 2009—2013 рр. і ухвалила відповідний проект постанови.

* * *

Члени Президії НАН України заслухали також інформацію про:

- затвердження наукових проектів за результатами спільного конкурсу НАН України та Українського науково-технологічного центру 2014 р.;
- цільову фінансову підтримку молодих учених, які виступали з науковими повідомленнями на засіданнях Президії НАН України;
- затвердження скоригованого плану підготовки та випуску наукової видавничої продукції за державним замовленням Видавництвом «Наукова думка» НАН України та Видавничим домом «Академперіодика» НАН України у 2014 р.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Толмачова Олександра Володимировича** виконуючим обов'язки директора Інституту монокристалів Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України»;
- доктора фізико-математичних наук **Максименка Сергія Івановича** на посаді завідувача відділу топології Інституту математики НАН України;
- кандидата фізико-математичних наук **Калиніченка Миколу Миколайовича** на посаді завідувача відділу радіоастрономічних спостережень Радіоастрономічного інституту НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Притулу Ігоря Михайловича** на посаді ученого секретаря Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України»;
- академіка НАН України **Пирожкова Сергія Івановича** на посаді радника при дирекції Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- президента Національної академії правових наук України академіка НАН України **Тація Василя Яковича** за багатолітню плідну працю вченого, педагога і організатора, вагомий особистий внесок у консолідацію інтелектуального потенціалу вчених-юристів та підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі правового регулювання суспільних відносин.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- старшого наукового співробітника Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України кандидата технічних наук **Ковальчука Василя Сидоровича** за багатолітню плідну працю та особисті творчі здобутки у дослідженні проблем міцності зварних конструкцій;
- завідувача відділення Національного інституту серцево-судинної хірургії ім. М.М. Амосова НАМН України члена-кореспондента НАН України **Руденка Анатолія Вікторовича** за багатолітню самовіддану працю лікаря-кардіохірурга та вагомий професійний здобутки у галузі хірургічного лікування ішемічної хвороби серця.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- завідувача відділу Державної установи «Інститут еволюційної екології Національної академії наук України» кандидата біологічних наук **Матяшук Раїсу Костянтинівну** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомий особистий здобутки у галузі селекції і генетики рослин;
- старшого наукового співробітника Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» кандидата економічних наук **Рижову Катерину Іванівну** за багатолітню плідну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі економіки водокористування і охорони водних ресурсів.

Подякою НАН України відзначено:

- завідувача відділу Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України кандидата технічних наук **Шелягіна Володимира Дмитровича** за багатолітню плідну творчу працю та вагомий особистий внесок у розроблення, вдосконалення і впровадження систем живлення для різноманітних технологічних процесів наземного і космічного призначення;
- директора Інституту історії України НАН України академіка НАН України **Смоля Валерія Андрійовича** за багатолітню невтомну працю вченого, педагога, організатора історичної науки і популяризатора її здобутків та значний особистий внесок у переосмислення українського історичного процесу.

За матеріалами засідання підготувала О.О. МЕЛЕЖИК